

>>>

{Nepředmětnost}

Když mluvíme o nepředmětné skutečnosti, můžeme mít na mysli buď ryzí nepředmětnost, nebo nepředmětnou stránku konkrétní skutečnosti (tj. skutečnosti, která je partikulární srostlicí předmětné a nepředmětné, resp. vnitřní a vnější stránky). Taková konkrétní skutečnost, je-li navíc obdařena schopností se k sobě vztahovat, je subjektem, jehož subjektivnost (subjektivní stránka) je založena a nadále zakotvena v ryzí nepředmětnosti. Pro theologické úvahy z toho vyplývá důležitá věc: Bůh pochopený jako subjekt nemůže být tím posledním základem a zdrojem všeho dalšího, ale musí být svou vnitřní stránkou sám zakotven v čemsi ještě hlubším a základnějším, totiž v ryzí nepředmětnosti. A když Boha ztotožníme s ryzí nepředmětností, musíme si odepřít představu jakékoli zvnějšněné, zpředmětněné stránky, jíž by ona ryzost byla narušena. Když proto mluvíme o dění, smíme mít na mysli pouze ten typ dění, který je zvnějšňováním vnitřního. Jen chybná úvaha by nás mohla vést k závěru, že ryzí nepředmětnost je prostě dění, že je nehybná. Takový závěr je možný jen na základě nepřipustného myšlenkového zpředmětnování, tj. je to závěr předmětného (a tedy omezeného) myšlení. O ryzí nepředmětnosti nelze vypovědět, že se děje, že se proměňuje, ale nelze o ní vypovědět ani, že se neděje, že se neproměňuje. Jinak řečeno: „dění“ ryzí nepředmětnosti má naprosto odlišnou povahu než dění ve smyslu zvnějšňování; zejména nelze o jeho povaze nic předmětně vypovídat. Co to znamená? Máme rezignovat a nevypovídat vůbec? Nikoliv; o ryzí nepředmětnosti lze smysluplně vypovídat, ale jen tak, že o ní vypovídáme nepředmětně, tedy tak, že předmětně vypovídáme o něčem jiném.

(Hloubětín, 13. 8. 81, přepis - 810813-1.)

810813

<<<

>>>

{Nepředmětnost}

Když chceme vypovídat o nepředmětné skutečnosti, můžeme tak učinit pouze nepředmětně, tj. pomocí nepředmětných konotací. Tím dochází k tomu, že předmětná intence je uvolněna. V mýtech má proto předmětná intence výpovědí okrajový význam. Když se prosadilo předmětné myšlení, byly předmětné intence nejenom upevněny a zvýznamněny, ale zastínily a nepřímo vytěsnilly intence nepředmětné, které sice nezmizely, ale přestaly být středem pozornosti a posléze upadly vůbec v zapomenutí. Ale vedle tohoto politováníhodného posunu došlo k jiným důležitým změnám, které měly mnohem produktivnější důsledky. Aniž to lidé a dokonce sami myslitelé pozorovali, užívalo se stále více předmětných intencí tak, že jejich předpokládaným předmětem nebyla pouze předmětná stránka konkrétní skutečnosti, nýbrž konkrétní skutečnost celá. Tento způsob překračování předmětu a supponování konkrétního celku včetně jeho nepředmětné stránky se rozšiřoval do té míry, že začalo sílit povědomí omezenosti striktní „předmětné“ logiky a že vposledu došlo k nabourání a rozkladu celého předmětného stylu myšlení. V neposlední řadě se předmětné myšlení samo

znemožnilo svým sveřepým a tupým setrváváním na zpředměťňování i té stránky konkrétní skutečnosti, která se v důsledku své nepředmětnosti každému zpředměťňování musela vzpírat a vymykat. Přece však tam, kde šlo o skutečnost opravdu konkrétní, mělo předmětné myšlení vždycky možnost se na něčem zachytit (totiž právě na předmětné stránce). Avšak tam, kde se „předmětem“ předmětného myšlení stala ryzí nepředmětnost, muselo nutně docházet k flagrantním mystifikacím, neboť tu se předmětné intence nemohly legitimně zachytit na ničem.

(Hloubětín, 14. 8. 81, přepis - 810814-1.)

810814

<<<

>>>

{Nepředmětnost}

Tady se klade otázka mimořádného významu: jestliže ryzí nepředmětnost může být legitimně „míněna“ pouze nepředmětnými intencemi, zůstává v tom případě předmětná intence opravdu „volná“. Je volba intencionálních předmětů těchto předmětných intencí vskutku libovolná? Musí být v takových případech výpověď svou vnější stránkou pouhým „povídáním“, pouhým „mýtem“? Odpověď na tuto otázku je zajisté negativní, ale její zdůvodnění a zejména propracování není možné bez celého rozsáhlého aparátu, kterým tato myšlenková situace může být ve své aktualitě a naléhavosti zreflektována. Jinak řečeno: celé filosofie je zapotřebí k tomu, aby se filosofické myšlení mohlo v této situaci správně orientovat. A to nikoliv filosofie staré, ale nově „konstruované“, nově ustavené, nově myslící. Proto má smysl systematická práce nového typu, neboť pouhá kritika a kritická distance tu nemůže stačit.

Mezi vnitřní a vnější stránkou konkrétní skutečnosti (události, subjektu) je poměrně snadno nahlédnutelná souvislost; naproti tomu souvislost mezi ryzí nepředmětností a vnější stránkou věcí, dějů a událostí je nepřehledná a neprůhledná, takže musí být bedlivě studována a postupně odhalována (vyjevována). Vyjevování něčeho ryze nepředmětného však není možné jinak než jako aktivní a angažovaná zapojenost do tohoto vyjevování samého. Není tu možné nějaké odhalování z distance, ale jenom osobní, niterná účast na jeho vyjevování, tj. na jeho dění, na jeho uskutečňování. A teprve toto uskutečňování se orientuje ve světě konkrétních skutečností - předmětů, událostí, subjektů.

(Hloubětín, 14. 8. 81, přepis - 810814-2.)

810814

<<<

>>>

{Víra a nepředmětnost / Nepředmětnost a víra}

Práce vychází z předpokladu, že současný úpadek náboženství (religiozity) nejenom že nepostihuje víru, ale je do značné míry důsledkem působení víry na religiozitu. Vzniká proto úkol revidovat dosavadní tradici reflexe víry, která ji spojovala s náboženstvím. Nutnost přísného rozlišování mezi vírou a reflexí víry. Nová reflexe může být zabezpečena jen novým způsobem myšlení. Proto nutnost revize předmětného myšlení a rozvrhu myšlení „nepředmětného“. Pojetí předmětu a předmětnosti. Předmětné a nepředmětné intence. Povaha řeči: řeč jako prostor, jako svět. Převaha nepředmětných intencí v „přirozených“ jazycích. Mythos a Logos: identifikace a distance. Co není předmět: já, (každé já,) svět, řeč, kontext, mezilidské vztahy (v důsledku toho ovšem i všechny vztahy mezi subjekty i těch nejnižších úrovní), každá událost, která ještě není minulostí, ergo dějiny, i současná (ještě neskončivší) epocha, atd. Nepředmětné konotace se vztahují především k budoucnosti, tj. k tomu, co (ještě) není. Ale je budoucnost, která nikdy (v rozumném rozsahu) „nenastane“, tj. nedojde zvnějšnění (ergo ani zpředmětnění) anebo jen částečného, parciálního. A přitom taková částečná realizace (např. pravda – pravdivý soud nebo poznatek) je založena na celku toho, co jako celek nemůže být přítomné (bez pravdy vůbec není možný žádný partikulární poznatek nebo soubor poznatků). – To je ovšem pouze časový aspekt. Nepředmětná skutečnost, tj. ryzí nepředmětnost přichází z budoucnosti, ale není na budoucnost redukovatelná. – Budoucnost se stává přítomností tím, že navazuje na minulost. Budoucnost, která ve svém zpřítomňování na žádnou minulost nenavazuje, je primitivní, primordiální budoucností a tím nepravou, protože typickou budoucností. Vazba budoucnosti na minulost.

(Hloubětín, 18. 8. 81, přepis – 810818-1.)

810818

<<<

>>>

{Nepředmětnost a budoucnost / Budoucnost a nepředmětnost}

Budoucnost je orientována na přítomnost a do přítomnosti; to platí i o „absolutní budoucnosti“ (Rahner). (Z toho je zřejmé, že termín není dobrý.) Ovšem přítomnost žije z budoucnosti (a do budoucnosti) a její život má tedy zdroj mimo ni (mimo přítomnost), „vně“ (což není zase dobře, protože jde o „vnějšek“ niternosti, tj. směrem k ještě větší niternosti). Vazba mezi nitrem a vnějškem je také časová – to je velmi významná okolnost. Nepředmětnost není danost, nýbrž dění. „Svět“ je založen převážně na danostech, resp. na reakcích na danosti. Ale skutečnost nelze redukovat jen na tyto struktury, které jsou z podstaty věci odvozeny. Vztah fenoménu a skutečnosti: skutečné je to, co je schopno vykonat skutek, kdežto fenomén není žádného skutku mocen, potřebuje vždy nějakou skutečnost (subjekt), jíž by se *dal* a která by pak odpověděla, reagovala. Je niternost i těch nejmenších událostí „nekonečná“? Jedině snad v tom smyslu, že události (a subjekty) jsou svou niterností otevřeny do budoucnosti, která nemá mezí – ani konců, ani počátků. Chybná představa, že v nitru je něco „dáno“. Problém paměti: může si třeba atom „pamatovat“ všechny kontexty, do nichž byl v minulosti zapojen?

(Hloubětín, 18. 8. 81, přepis – 810818-2.)

810818

<<<